

погодитися з думкою автора, що ...», «Я категорично не згоден..», «Я заперечую...».

Використання мовленнєвих актів згоди та незгоди дозволяє авторам медіатекстів чітко висловлювати свою позицію по певній темі та дозволяє читачам краще розуміти погляди автора на питання, які обговорюються. Збалансоване використання мовленнєвих актів згоди та незгоди також допомагає створити різноманітний та цікавий медіатекст, що привертає увагу та заохочує читачів долучатися до дискусії.

СИСТЕМА ОБРАЗІВ РОМАНУ Е. ПОРТЕР «ПОЛІАННА»

Наталія Тарасова,

*канд. філ. наук, доцент, доцент кафедри світової літератури,
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка*

Анна Топольник,

*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти спеціальності 014.01 Середня освіта.*

Українська мова і література (німецька),

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Існує література, яку обов'язково необхідно прочитати не лише дітям, а й дорослим. Це є книжки, сюжет та ідейно-тематичне спрямування яких здатні позитивно вплинути на читачів: змусити замислитися про сенс буття, поклик долі, життєві цінності, змінити самоналаштування та ставлення до навколишнього світу: труднощів та випробувань існування та ближніх.

Актуальність роботи зумовлена важливістю, значущістю духовних та моральних цінностей, які містяться у творі. Адже світ динамічний, життя мінливе, швидкоплинне та сповнене різноманітними випробуваннями долі, тому для загартування духу, внутрішнього стержня, саме: сили волі та характеру, непохитної віри у власні сили та краще майбутнє, обов'язково важлива духовна, життєдайна опора, яка зцілює, сповнює особистість істинною радістю, що веде до спасіння, удосконалення душі, оберігаючи її від згуби та даруючи не оціненне – перебувати у вічному блаженстві.

Мета роботи полягає у розкритті своєрідності, неповторності поетики роману Е. Портер «Поліанна».

Об'єктом дослідження обрано роман «Поліанна» Е. Портер.

Предметом дослідження є поетика роману Е. Портер «Поліанна».

Система образів роману

*Гра в радість – це коли в будь-якій
ситуації треба знайти щось таке, з
чого можна порадіти.*

Е. Портер

Образна система роману різноманітна та має два плани зображення (зовнішній і внутрішній) кожного персонажа. Зазначаємо, що художні образи концентрують суттєві для автора спостереження, переживання, оцінки, оскі-

льки філософські й естетичні погляди письменниці зумовили побудову своєрідної концепції художнього простору.

Просторово-часові образи, образи-персонажі, пейзажні замальовки, художні деталі вирізняються діалектичною єдністю об'єктивного і суб'єктивного, конкретністю та вибірковістю, емоційністю, типізацією та узагальненням. Спочатку у романі зображено типове життя невеличкого американського містечка з його сталими традиціями, усталеним світоглядом, а як на противагу – особистість зовсім іншого типу, котра приносить у світ обивателів новий погляд та сприйняття цього життя та змінює ієрархію пріоритетів [20, с. 60].

Також у романі паралельно існують світи дітей та дорослих, які своєрідно впливають один на одного. До того ж, усі характери героїв роману показані в розвитку. Адже Е. Портер майстерно відтворює зміни в житті персонажів, їхньому духовному світі, світогляді, самоналаштуванні та навіть зовнішності і мові. Тобто в описах героїв можна прослідкувати модифікації – значні зміни від позитивного впливу Поліанни. Персонажі у процесі самопізнання та самовдосконалення знаходять найсокровенніше, найцінніше: любов, що сповнює серце добротою до ближніх та зворушує душу, пробуджує позитивні емоції; власне щастя, яке справді звеселяє та окрилює особистість, істинну радість, яка дає гармонію, злагоду, взаєморозуміння, небайдужість; непереборну віру у краще майбутнє, оптимізм; надію на життєствердність.

*Яка різниця, тепло на вулиці чи холодно,
коли у твоїй кімнаті цілий день
живе маленька веселка?*

Е. Портер

Поліанна Віттьєр – центральна героїня твору, яка мала власну місію, поклик, завдання для суспільства: «гра в радість», якої навчив її батько-священник. Це не просто заняття, яке звеселяє, це – є важливе, потрібне кожному вміння: просто радіти життю та цінувати його, не шукаючи приводів. З одного боку, типове життя невеличкого американського містечка з його сталими традиціями, невіглаством, меркантильними поглядами, з іншого – людина цілком нового типу, котра привносить у світ обивателів яскраві фарби та змінює ієрархію пріоритетів. Дівчинка сильна духом, мужня, бо, попри свою сирітську долю, завжди має непохитну, незламну віру та невмирущу надію лише у краще. Вона завжди вдячна Богові та людям, знаходить, навіть за найнесприятливіших обставин, у житті тільки позитивне та хороше. Змінюючись сама, Поліанна завдяки невичерпним оптимізму, милосердю, людяності змінює інших та світ довкола. Саме так дівчинці легше долати труднощі та випробування буття, зберігши при цьому свою неповторність, унікальність та чуйність душі.

Письменниця, описуючи образ Поліанни: *“Худенька дівчинка в червоній картатій сукні, з волоссям, заплетеним у дві товсті коси...гарне личко у ластовинні виглядало з-під солом'яного капелюшка”* [7, с. 19], зосереджує увагу на блакитних очах Поліанни, підкреслюючи цим чистоту її душі, духовність, замріяність і віру в людей. Тож дівчинка добра, відверта, комунікабельна, ввічлива, здатна переконувати, готова допомогти, любляча, щира, творча, дотепна та кмітлива, внутрішньо незалежна, відстоює свою свободу, цінує родинне тепло, витривала до життєвих труднощів.

*Люди думають, що Поліанна постійно
Радісно щебече і що вона радіє абсолютно
З усього. Однак я ніколи не поділяла думки
Про те, що ми мусимо заперечувати існування
Труднощів, страждань і зла. Я переконана в тому,
Ліпше зустрічати Невідоме бадьоро і радісно.*

Е. Портер

Головна героїня роману Е. Портер має багатогранний, унікальний характер: безпосередність, невимушеність, незламність, наполегливість, небайдужість, щирість, стійкість, мужність. Приміром, упродовж розмови із садівником Томом, який не може нормально працювати через проблеми зі спиною, Полліанна порадила йому те, що чоловік може «радіти з того, що йому не треба зайвий раз нахилитися, щоб просапувати, бо він, бачте, і так уже зігнутий» [7, с. 15]. Також завдяки Поліанні змінюється на краще життя мешканців міста Белдінгсвілла за допомогою «гри у радість», сутність якої «у тому, щоб знайти щось, від чого можна радіти – неважливо від чого...» [7, с. 24]. Оптимізм дівчинки допоміг людям та утвердив радісне світосприйняття. Головна героїня роману із християнською гідністю поширює власний поклик, місію у світ дорослих та дітей. Отож цінне, важливе та необхідне вміння кожному радіти безпідставно, адже воно веде людську душу до спасіння та оберігає від згуби, руйнування та негативу: гніву, образ, заздрощів, озлоблення, нещирості, а також відкриває шлях до блаженства – вічної радості.

*Хоча, зрозуміло, це дуже обтяжливо, якщо людина
постійно потрібна іншим людям, правда?
Адже тоді вона зовсім не залишає часу для себе.
Але все одно, цьому теж можна радіти,
бо так приємно, якщо ти комусь потрібен, правда?*

Е. Портер

Міс Поллі Гаррінгтон (Тітка Поллі) – вольова, мовчазна, порядна, сувора, стримана, з почуттям обов'язку, пунктуальна, цілеспрямована, освічена, інтелектуалка. Завдяки спілкуванню з племінницею змінилася: стала «живою» тобто турботливою, доброю, ніжною, чуйною, милосердною та люблячою. Щодо зовнішності: вбиралася у вишукані речі та мала гарні прикраси; поважні хода та рухи, струнка постава, мала суворий погляд, насуплена, похмура, зі стислими губами, але згодом не стримувала усмішку чи сльози (вільно виражала емоції та почуття).

*“...хазяйка старої садиби Гаррінгтонів і належить до найзаможніших людей у містечку. Але лишень за два місяці роботи Ненсі побачила, що господиня – строга жінка з суворим обличчям, котра похмурніла щоразу, коли ніж падав на підлогу чи грюкали двері. Але навіть якщо усі ножу лежали на місці і з дверима нічого не відбувалося, вона однаково не усміхалась” [7, с. 21].
“Тепер їй сорок, і вона сама як перст на цілому світі. Тато, мама, сестри – всі померли. Протягом багатьох років вона сама давала лад садибі й чималим грошам, що їх батько залишив у спадок. Люди співчували їй самотності, а дехто радив запросити подругу чи компаньйонку, щоб жити разом.*

Але вона не потребувала ні їхнього співчуття, ні порад. Казала, що не вважає себе самотньою. Що любить самотність і тишу” [7, с. 23].

Дженні Гарінгтон – старша сестра міс Поллі. За покликом серця виїшла заміж без згоди батьків. *“Тримаючи конверт в руках конверт, панна Поллі згадала, як її двадцятирічна сестра Дженні – мати тієї самої дитини – одружилася з молодим пастором, хоч як заперечувала вся їхня родина. Адже до неї сватався багатий наречений, і всі її родичі воліли саме такого шлюбу...Але Дженні й чути про це не хотіла. На її думку, підстаркуватий багатій геть у всьому програвав молодому пасторові, мрійникові з палким закоханим серцем. Тож природно, що Дженні обрала пастора – й вирушила з ним на Південь. Відтоді батьки розірвали з нею будь-які стосунки. Панні Поллі – наймолодшій у родині – тоді було лише п’ятнадцять років, але вона добре все це запам’ятала. Родичі не бажали мати жодних справ з дружиною пастора-місіонера. Правду кажучи, Дженні деякий час писала до рідних листи й навіть єдину дитину, що вижила, - решта померли немовлятами, - назвала Поліанною, на честь своїх сестер Поллі та Анни. Про це вона написала в останньому своєму листі. А через кілька років із далекого західного містечка надійшла коротенька сумна звістка – сам пастор повідомив їм про смерть дружини” [7, с. 10].*

Ненсі – служниця та кухарка; попри бідність та фінансову скруту своєї сім’ї, дівчина не втрачає чуйності, люб’язності, лагідності, доброти, працьовитості, людяності, емоційності, щирості, милосердя. Згодом полюбила своє ім’я, (раніше покоївці на подобалося власне ім’я) адже Полліанна вміла проводити аналогії, порівняння, завжди знаходила щось хороше та з чого можна порадіти, саме це допомогло Ненсі сприйняти себе та полюбити своє ім’я. *“Так, мадам, - зітхнула Ненсі. “Ні цій жінці ніхто не догодить!” - подумала вона. До сі Ненсі гадки не мала йти до когось у найми, але її овдовіла мати несподівано захворіла, й це змусило дівчину заробляти на прожиток усій родині – в матері було ще троє дітей, менших за Ненсі. Тож Ненсі дуже зраділа, коли знайшла роботу в цій великій садибі на пагорбі. Ненсі та її родина жили на фермі “Закуток” за шість миль звідси. Про панну Поллі Гаррінгтон вони знали хіба те, що то єдина власниця садиби Гаррінгтонів і одна з найбагатших господинь на все місто. За два місяці Ненсі як слід познайомилась із панною Поллі – суворою, сердитою особою, що кривилася, коли падав на підлогу ніж або ляскали двері. Але навіть тоді, коли з ножами й дверима було все гаразд, ані тіні усмішки не з’являлося на її обличчі” [7, с. 6].*

Люди потребують заохочення більше, ніж осуду...

*Похвальнювати їхній дух
і згубно підкреслювати негативні якості.*

Е. Портер

Місіс Сноу – дратівлива, вразлива, сердита та хвороблива жінка, яка лежала у темній кімнаті і не дозволяла відчиняти вікна, щоб не проникали свіже повітря та сонячні промені в оселю. Саме так вона ізолювала себе навколишнього середовища та суспільства, але після зустрічей з Полліанною помітно змінилася: стала терпимою та уважнішою до інших, почала доглядати за собою, тобто звернула увагу на себе, власний зовнішній вигляд: робила різ-

ні зачіски та прикрашала їх квітами, покращали настрої та самопочуття, позитивне самоналаштування та оптимізм. *“Панні Сноу – то була сусідка панни Поллі по церковній парафії: бідна, хвора, тож усі парафіяни вважали за свій обов’язок допомагати їй. Панна Поллі виконувала цей обов’язок щочетверга – посилала до неї Ненсі з обідом”* [7, с. 64]. *“Правду кажучи, як послухати цю пані Сноу, то все на світі коїться не так, як треба. Навіть тиждень минає не так, як слід! Уранці в понеділок вона нарікає, що скінчилась неділя, а коли ти принесеш їй холодець, то вона скаже, що хоче смаженого курчати. А як принесеш курча, їй збагнеться баранячого бульйону”* [7, с. 65]. *“Наступні п’ять хвилин Поліанна заклопотано працювала. Вона м’яко, лагідно розчісувала поплутане волосся, вклала його як слід на потилиці. А потім підбила подушку, щоб голова хворої лежала красивіше. Пані Сноу тим часом то супилася, то всміхалася, і раз по раз бурмотіла щось під ніс...”* [7, с. 69].

Вдова Бентон – жінка, яка сумувала за покійним чоловіком, тому постійно почувалася пригніченою, виснаженою (морально). Вона була в розпачі, траурі. Ніхто не міг розрадити її, тому вбиралася лише в чорне. Проте, саме Поліанна змогла ствердити їй, що як боляче б не було, але життя продовжується, слід знаходити сили в собі і боротися з негативом. Унаслідок чого жінка змогла вгамувати нестерпний біль душі, навіть прикрасила себе блакитною стрічкою. *“- Будь ласка, перекажіть їй, що я тепер ношу оце. – Вона торкнула блакитну стрічку в себе на шиї. А потім, на превеликий подив панни Поллі, додала: - Дівчинка так вмовляла мене, щоб я вбрала щось кольорове...Я ї подумала, що вона зрадіє, коли дізнається. Вона бідолашка говорила мені, що Фреді дуже зрадіє, побачивши на мені щось барвисте. Ви ж знаєте, що Фреді – це все, що залишилось мені в житті... - Пані Бентон похитала головою й знов обернулася до виходу. – Тільки скажіть це Поліанні, ї вона все зрозуміє!”* [7, с. 229].

Місіс Пейсон – жінка не мала злагоди з чоловіком, тому прагла розлучення, але Поліанна переконала її на значущості повноцінної та щасливої сім’ї. Місіс Пейсон вирішила, на щастя, знайти примирення заради дітей. *“...молода жінка з нарум’яненими щоками й фарбованим набіло волоссям. У черевиках на високих підборах, обвішана дешевими прикрасами... Повагавшись, жінка хрипко заговорила: - Мене звуть пані Пейсон. Я дружина Тома Пейсона...Ми живемо біля Пендлтонського пагорба, й вона (Поліанна) раз по раз заходила до нас – чи бавила дітей, чи розмовляла з чоловіком, коли він бував удома. Вона й дітей, і нас самих любила...вона зробила нам чимало добра. Нам цього року тяжко було: ми з чоловіком уже геть розсварились – і ладні були розлучитися. Зібралися вже й до суду подавати, та на кого ж дітей покинути?... як вона сиділа в нас на порозі, бавилася з дітьми, сміялася...одне слово «просто раділа». Завжди мала з чого порадіти. А ще розповідала нам якимось про свою гру – й теж умовила погратися...Я ї завітала до вас – переказати їй: хай вона теж за нас порадіє, бо ми з чоловіком вирішили не розлучатися. Раніш вона частенько чула від нас усілякі прикрощі, тож тепер неодмінно зрадіє...Я не скажу вже, як саме допомогла нам ця гра, але виходить, що допомогла-таки...Вона... цього так хотіла! Перекажіть їй про це, будь ласка!”* [7, с. 231-233].

Садівник Том. Добрий, виважений, поміркований чоловік, який вже давно працював у сім'ї Гарінгтонів, тому добре знав різні історії та таємниці цієї родини. На жаль, поважний вік брав верх, тому Том не міг працювати вповні, через хворобу і старість, що дуже засмучувало його, але завдяки підтримці Поліанни чоловік почав мислити позитивно та сприймати життя оптимістично.

Джон Пендлтон

*Житло стає Будинком лише завдяки
жінці чи присутності дитини.*

Е. Портер

Заможний чоловік, але замкнутий, похмурий, мовчазний, самотній. Після знайомства з Поліанною став цікавою, привітною людиною. Його життя набуло сенсу, стало яскравим, веселим, повноцінним, прагнув «дитячої присутності» у своїй домові, тому чоловік знайшов сенс життя, родину, став привітним і співчутливим завдяки спостережливості Поліанни, її невмирущій вірі в людину, прагненню допомогти - саме вона запропонувала усиновити Джиммі, зробивши таким чином щасливими одразу двох людей. Це неймовірно та доводить те, що любов здатна змінювати людей на краще та робити справжні чудеса.

Сім'я – істинний, неоціненний дарунок долі, який потрібно плекати, оберігати. Адже життя непередбачуване, тому однозначностей не існує. Також, на жаль, ще є сирітство – незнання батьківської любові, турботи, підтримки рідних. Це – є глобальною соціальною проблемою.

Звісно, бувають різні ситуації, але попри все: образи, побутові сварки, які так часто трапляються, слід бути вдячними та радіти з того, що маємо родину, що не відчуваємо самотності у цьому світі. Адже різні зовнішні чинники, які часто надокучають, погіршують настрій, а через це й сімейні стосунки – несуттєві. Люди не варті того, щоб якісь проблеми, які рано чи пізно минають, псували найдорогоцінніше. Не вдаваймося до згуби родинної цінності.

Зрозуміло, життя складне, має як позитив: людяність, милосердя, віра, надія на ліпше, любов, так і негатив: підлість, жорстокість, спокусливість, облудливість, бо триває вічна боротьба між добрими та злими силами. Головне, щоб кожен не піддався поганому впливу, боровся за щастя, мав непохитну віру у краще майбуття, підтримуючи своїх рідних. Важливо, щоб труднощі чи то якісь перешкоди (а вони не зникнуть, їх не позбутися) були лише випробуванням долі на міцність, стійкість сімейних стосунків, загартовували людей та робили їх сильнішими. Слід випрацювати надійний захист від різноманітного негативу. Так, це наполеглива, невпинна праця кожного, але можливо, реально, головне мати бажання та згуртованість, і поступово результати старань будуть явними. Цікаво, що буття та сім'я як невід'ємна його складова є нерозривним колом. Ми маємо на увазі, що рідні люди дарують безмежну, щиру любов та життєдайну силу, бо завжди підтримають, зрозуміють, допоможуть, порадять, утішать. Це зворушує душу, окрилює, дає насагу на нові звершення. Адже так і має бути. Але ж маємо не лише поглинати, а й теж давати, тобто цінувати, любити тих, кого маємо, також розраджувати, бути готовим прийти на поміч. Тож у цьому і є сутність загальнолюдських цінностей, нерозривності сімейних стосунків, родинного кола. Триває безперервний, нерозривний обмін істинними почуттями, емоціями, між рідними, тобто своєрідна допомога один

одному. Це є та родинна сокровенність, яку потрібно оберігати та міць сімейних стосунків, яка має лише зростати та посилюватися.

Вважаємо, що обов'язково потрібно дбати про єдність, цілісність родини. Адже справжня радість, коли рідні люди живуть у мирі, злагоді, повазі, розумінні. Щоб підтримувати вогнище родинного тепла, потрібно долучатися кожному та починати із покращення, вдосконалення самого себе, бо гармонія сімейних стосунків – кропітка, постійна праця. Люди мають бути вдячними долі, що мають батьків та рідних людей. Радіти, що завжди відчують підтримку, опору в житті. Це є заповітний дар, яким не слід нехтувати, бо життя швидкоплинне, тому щоб не шкодувати у майбутньому, краще не втрачати розуміння значущості та важливості міцних сімейних стосунків як родинної цінності.

Отож поважаймо батьків та родину, будьмо вдячними, цінуймо тих, кого маємо. Будьмо люблячими, милосердними, докладаймо зусиль щодо підтримання міцних, стійких, витривалих стосунків у сім'ї.

Джиммі Бін. Дитина сирітської долі, яка щиро прагла батьківської любові, ласки, турботи та мріяла про сім'ю. Спершу хлопчик сумував, мав зневіру, був у скрутному становищі. Згодом, завдяки Полліанні, у нього з'явилися друзі, а його непроста життєва ситуація мала поліпшення. Джиммі теж поступово змінювався: у з'явилася надія на краще життя, непохитна віра у щасливе майбутнє, а серце сповнилося любов'ю та радістю. Незабаром мрії сироти стали реальністю: його усиновив Джон Пендлтон. Адже за влучним ствердженням письменниці Е. Портер: *«Житло стає Будинком лише завдяки жінці чи присутності дитини»*. Діти – незгасна радість, сім'я – неоціненний скарб.

Проповідник Пол Форд. Пастор був засмученим, навіть у розпачі, та кож писав проповіді, розпочинаючи їх словами «Горе вам...», бо мав на меті змінити та перевиховати байдужих і приречених на незрозуміле існування мешканців міста, але значних змін не було, що змушувало чоловіка перебувати у відчаї. Проповідник прагнув розкрити таємницю істинного та особливого впливу на населення, щоб воно по-справжньому ввірували у Всевишнього. Згодом зрозумів, як саме потрібно проповідувати людям, щоб бути справді будителем народу та позитивно впливати на їхній світогляд, саме: припинити сварки, плітки, егоїстичну поведінку, навчити робити добро; Полліанна значно допомогла у цьому, розповівши про свого батька-місіонера, його дослідження біблійних «текстів радості». Завдяки дівчинці, Пол Форд усвідомив свою місію, роль у житті мешканців та змінив підхід щодо духовних настанов для мирян міста і починав проповіді вже інакше: з оптимістичним налаштуванням та життєствердною інтерпретацією, що виявило значно кращий результат, ніж раніше: «Радійте, люди...» [7]. Основний закон духовної світобудови: ставлення з любов'ю до ближнього. Концепцією хаосу є – нелюбов, ненависть до ближнього.

Лікар Чілтон. Чоловік завжди привітний, добрий, чуйний, відданий своїй справі, але самотній і нещасний, адже щиро кохав міс Полі, з якою їх розділяла давня недомовленість. Згодом лікар знайшов своє довгоочікуване сімейне щастя, адже за нього вболівала Полліанна, натякала про те, що йому потрібні сім'я та родинне тепло, які справді радуватимуть душу, окрилюючи її та сповнюючи позитивом.

Отже, система образів роману «Поліанна», поєднання суб'єктивного та об'єктивного під час їхнього сприйняття читачем розкриває погляди автора на біблійні цінності (ставлення до Бога, світу, батьків, сім'ї, важливість віри та загальнолюдських цінностей), проблеми виховання, міжособистісних та суспільних взаємин.

П. 3.3. Ідейно-тематична спрямованість роману.

*У кожної людини повинно бути попереду
щось таке, що дає їй снагу жити.
Ми всі повинні знайти свій смисл життя -
великий він чи малий. Окрім того, кожний
несе в собі добре світло, треба тільки вміти
відкрити свою душу і подарувати це світло людям.*

Е. Портер

Роман-диалогія – джерело життєствердності та віри у ліпше майбуття. Адже авторка майстерно описала у творі важливі цінності суспільства: щастя в родинному колі, допомога ближнім, пошук сенсу та духовної опори, глибока та істинна, непідробна, віра у Всевишнього, необхідність змін довколишнього світу на краще.

Темою роману є опис непростой долі дівчинки-сироти та її позитивного, оптимістичного світосприйняття, саме “гри в радість”, яка пробуджує у “гравців” життєствердність, милосердність, чуйність душі, доброту, змінюючи їх на краще. Головна героїня доброзичлива та небайдужа до інших, а попри складні випробування буття, завжди готова допомогти, розрадити. Також Поліанна не втрачає радості, сенсу, тобто значення власного поклику щодо існування, віри лише у ліпше майбуття.

Ідеєю є ствердження того, що гра в радість – це не просто заняття, яке розважає, навпаки, це- важливе, потрібне кожному вміння: просто радіти життю та цінувати його, не шукаючи приводів. Життя складне, непередбачуване, але не варто вдаватися у відчай та розпач, бо завжди є вихід із ситуації, краще організуватися та спокійно поміркувати над вирішення певної проблеми. Отож головне не втрачати оптимізм та впевнено долати труднощі, адже це є випробування та загартування буття. Якщо є зацікавлення, прагнення, мотивація, то все має бути добре. Адже деякою мірою саме людина є ковалем власного щастя.

Ідейно-тематична спрямованість роману виявлена у піклуванні, турботливості людини про інших, що є початком для взаємопідтримки та допомоги, розуміння і поваги в соціумі. Адже це надзвичайно важливо, щоб продовжувати сталість гармонії взаємин, терпимості, толерантності та єдності у суспільстві. Аргумент задуму письменниці є у тому, що на завершення свого листа головна героїня додає значущі, надзвичайно важливі слова, які актуальні та потрібні й нині: “З любов'ю до всіх - Поліанна” [7, с. 252].

Зазначаємо, що у романі підґрунтям для ідейно-тематичного аспекту твору є гуманістичні принципи християнства. Адже Бог є Творцем всесвіту. Всевишній любить власне творіння, любить кожного, тому Отець Небесний є любов, яка є вічною, вона всесильна, безмежна та одухотворяє.

Важливо продовжити, що в біблійній літературі зазначено: Всевишній всевдоволений, бо тільки Він має все вповні, тому для Себе нічого не потребує,

інакше, Отець дає людині те, що збереже її душу від згуби, руйнування та, навпаки, дасть духовне зростання та вдосконалення. Блаженство – це є вияв найвищої форми радості, щастя, насолоди. Оскільки Творець всеблаженний, то у Всевишньому можна пізнати це та сповна насититися духовно [12, с. 14-15]. Тобто у пізнанні Бога, себе (самопізнанні, пошуку власного смислу життя), вірі, особистість має духовне зростання та поглиблює світосприйняття, тому завдяки цьому знаходить істинну незгасну радість, яка очищає серця людей та відкриває їм шлях до вічного існування.

“Радісну/добру звістку”, що явив у мирський світ Ісус Христос, означає “Євангеліє”. У біблійних текстах слово “радуйся” вжито багато разів, як нагадування про важливе завдання кожного, про що саме мова йде і в романі письменниці [12, с. 14]. Адже Е. Портер зрозуміло та доступно для юних читачів пояснює про важливість сенсу буття, неповторність кожної людини та її поклик душі, про сім’ю та родину як неоціненний та сокровенний дар долі. Також автор наголошує на значимості любові, радості, доброти, людяності, милосердності, чуйності, Божих заповідей, які ошчасливають та дають благодатне просвітлення душі.

Повчально-філософська “гра у радість” яскраво виявляє моральні та світоглядні концепції автора у романі через образ Поліанни, яка, незважаючи на скрутність буття, сміливо та радо долає усі труднощі долі. Завдяки своїй щирості та небайдужості до інших людей, головна героїня поширює особливий та оптимістичний спосіб сприймання цього непростого динамічного світу. У цьому є феномен, бо люди, які долучалися до “гри у радість” та додержувалися її, згодом помічали та відчували, як кардинально змінювалися на краще вони самі (не лише зовнішньо, а й духовно), їхнє буття, самоналаштування та середовище довкола. Це добре та має важливе значення, бо людина, яка запрограмувала себе на позитивне, оптимістичне світосприйняття, мислення, має впевненість у власних силах, насагу на нові звершення та вдосконалення, насолоджується життям та радіє йому сповна.

Отже, ідейно-тематична спрямованість роману відображає морально-філософські погляди письменниці. Використані Е. Портер біблійні мотиви, що висвітлюють гуманістичне спрямування та справжні цінності буття, є покликом для глибоких, серйозних міркувань та зосередженого самопізнання. Це корисно, повчально, бо мотивує до дії, спонукає мислити критично, нестандартно, що позитивно впливає на всебічний та гармонійний розвиток особистості: покращується пластичність розумової діяльності. Адже читач мислить, аналізує твір, фіксує власні емоції, почуття, викликані після прочитання роману, формує думку, аргументує її, доповнюючи коментарями про враження від твору, тому відбувається динамічний процес, рух вперед, тобто вдосконалення та зміни на краще, бо поглиблюються світосприйняття та ерудованість, з’являється інтерес, зацікавлення до нового, непізнаного. Тобто, завдяки власній авторській майстерності, Е. Портер висвітлила ідейно-тематичне спрямування, яке відкриває у романі важливість загальнолюдських цінностей: міцність сімейних, родинних взаємин, справжня дружба, доброта, щирість, взаємодопомога, розуміння, підтримка, турбота, доброзичливість та любов до ближнього, що зворушує та закарбовується у серці. Адже засади християнської

моралі – це джерело цілющої енергії, яка живить, збагачує духовний світ особистості, поповнюючи його істинною радістю та любов'ю. Це виховує людину, змінює на краще, освітлюючи її душу благодаттю.

Радіймо життю, бо повсякчас є ті, кому значно гірше, тяжче; цінуймо те, що маємо, будьмо вдячними, людяними, дбаймо про власне вдосконалення на краще та зберігаймо чуйність душі.

СВІТОГЛЯДНО-ОНТОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У СУЧАСНІЙ ФІЛОСОФІЇ ЛІНГВІСТИКИ

Наталія Токуєва

*канд. пед. наук, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін,
Полтавський державний аграрний університет*

У системі гуманітарних знань філософію лінгвістики характеризують, з одного боку, як окрему науку, скеровану на дослідження явищ «живої» мови людини, з іншого боку, її вважають суміжним напрямом наукових розвідок в галузі філософії та лінгвістики, що вивчає феномен мови, її одиниці, категорії та закономірності в межах мовознавчих процесів для окреслення чи аналізу філософських проблем. Філософія лінгвістики визначається широким колом гуманітарних досліджень, які спрямовані на визначення сутності й природи мовленнєвої діяльності людини та її взаємозв'язку з такими значущими філософськими поняттями, як «буття», «мислення», «свідомість».

Підвалини філософських знань надають можливість вивчати й аналізувати мовні явища через світоглядно-онтологічний підхід, який має певний набір категоріальних понять та дослідницьких методів. Саме в такому, філософському, розумінні мовних явищ висвітлюються теоретичні основи світобачення людини, форма її самосвідомості, система поглядів на її місце в світі та типи взаємовідносин із ним. Тож підкреслюючи актуальність аналізу світоглядно-онтологічного підходу в філософії лінгвістики, на сучасному етапі зростання попиту на оволодіння філософським знанням як специфічним типом мислення, необхідно вказати на неможливість формування й розвитку світоглядно-методологічної матриці без філософської теоретичної основи світобачення й світосприйняття людини. Особливо актуальною ця проблема постає на сучасному етапі розвитку України у процесі налагодження внутрішніх і зовнішніх зв'язків у царині культури, економіки, політики тощо. Отже, метою даного дослідження є визначення ролі світоглядно-онтологічного підходу в філософсько-лінгвістичних дослідженнях сьогодення та розуміння його специфіки.

В історії розвитку філософської думки з початку 20-х років ХХ століття з розвитком аналітичної філософії підвищилася увага до уточнення філософських понять і визначень, до аналізу філософських течій та досліджень минулого, до способу, форм та методів висловлювання власної думки. Доволі широкий філософський рух, який бере початок з напрацювань британського філософа Расселла та австро-англійського мислителя Вітгенштайна, яких вважають засновниками традицій логічного позитивізму, назвали лінгвістичною філософією. Деякі науковці вважають цей напрям модифікацією аналітичної